

УДК.636.22/29423

**РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСТОСОВАНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ
СЕЛЕКЦІЙНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОРІВ-ПЕРВІСТОК ЗА ВИКОРИСТАННЯ
СВІТОВОГО ГЕНОФОНДУ ПЛІДНИКІВ**

І.В. Левченко, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Сумський національний аграрний університет, Україна

Зв'язок між надоєм корів та їх плодючістю або відтворними процесами вважають негативним через інтенсивність технології ведення галузі скотарства. Як було встановлено, зниженню плодючості на 10% сприяє підвищення надоїв на 1000 кг. Тому такий феномен розцінюється як результат обмінних процесів в організмі а не його реакцію.

Відтворювальні якості, молочна продуктивність та технологічні якості стають в основі головних ознак при відборі корів-первісток. Тому, щоб створити масиви тварин молочного напрямку продуктивності, де будуть найвищі

коефіцієнти показників по придатності до машинного доїння, стресостійкості, резистентності та високий показник запліднюваності виникла необхідність у використанні бугаїв-плідників найкращих популяцій.

Нинішній масив різновидності порід Сумського регіону було сформовано за останні 30 років. Щоб їх поліпшувати використовували метод відтворювального схрещування маточного поголів'я з бугаями поліпшуючих порід, як у племзаводах так і в племрепродукторах. Згодом також було проведене схрещування у кращих товарних господарствах. В межах 75,5-89,9% знаходиться на сьогодні частка спадковості за поліпшуючими породами. Добре зарекомендували себе нові породи та типи, що створювалися в умовах лісостепу України, але на сьогодні актуальними залишаються оцінка корів-первісток за відтворювальними ознаками. Цю проблему в своїх роботах висвітлювали М. Бащенко [1], Т. Коваль [4], В. Пабат та ін. [5], М.С. Пелехатий та ін. [7].

Вивчаючи пристосованість тварин заводських порід в зоні розведення з належними умовами було з'ясовано комплекс змін в організмі, вплив яких забезпечує належний рівень цінних господарських ознак і спроможність відтворення якісного поголів'я. За основу взяли проведення моніторингу досліджень та аналізу первинного зоотехнічного та племінного обліку де відображено дані порід Сумського регіону. В основу було взято шість основних порід та помісей з оптимальною кількістю корів-первісток. Це тварини лебединської породи (ЛП – 150 гол.), української бурої молочної породи (УБМП – 452 гол.), швіцької породи (Шв – 302 гол.), Сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи (СВПТ – 400 гол.), української чорно-рябої молочної породи (УЧРМП – 293 гол.), та помісні тварини симентальської породи ($\frac{1}{2}$ Ав $\times$ $\frac{1}{2}$ СУ – 270 гол.). Враховувалися по кожній окремо взятій тварини ряд ознак важливих для селекції:

- вікові параметри в днях, місяцях при першому отеленні;
- сервіс-період після першого отелення;
- тривалість періоду тільності в днях;
- тривалість періоду між суміжними отеленнями (МОП);
- коефіцієнт відтворювальної здатності за формулою Й. Дохі [3]

Первинні матеріали досліджень оброблені методом варіаційної статистики за алгоритмами М.О. Плохинського [6].

Відтворювальна функція, що включає в собі ряд біологічних періодів та безпосередньо вік першого отелення по причині впливу умов утримання мали незначну генетичну детермінація, що перебувала в межах 15%. У зв'язку з цим в подальшому враховували вік першого отелення, на думку В.П. Бурката та М.С. Гавриленка [2] ігнорування цієї ознаки позначиться на збитковості молочної галузі. Враховуючи думку вчених та закордонних практиків необхідно при вирощуванні ремонтних телиць спрямовувати технологію на інтенсивне вирощування і запліднення тварин в найкоротші строки. Проведений аналіз показав, що корови-первістки різних генотипів за віком першого отелення мали

суттєву різницю. Так, тварини помісні симентальської породи мають досить ранній вік першого отелення – 827 днів. Решта аналізованих породних груп мають спроможність поступатися їм від 14 до 90 днів.

Серед досліджуваних тварин згідно породної приналежності, у яких вік першого отелення склав 900 днів — стовідсотково були представники української бурої молочної породи, а найменше (37,2%) - представниці сумського внутрішньопородного типу. Вік першого отелення у них складав більше 900 днів з часткою 62,8%

Паратипові фактори впливають на тривалість сервіс-періоду. Належна годівля і утримання, кваліфікованість техніка відтворення стада та сучасні методи осіменіння дають можливість, як виявити корову в охоті, так і вчасно її запліднити. Вважається, що тривалість сервіс-періоду – це показник не тільки біологічний але в більшості економічний. Тому правильне вирішення цього питання підвищує галузеві показники в молочній продуктивності. Період тільності корів-первісток в усіх породних групах був однаковим, що виявився найбільш стабільним, тоїму його можна не вважати селекційною ознакою.

Міжотельний період слід використовувати для контролю виходу телят на 100 корів, оскільки він включає два періоди до своєї тривалості. Перший – це сервіс період, другий – період тільності. Результати показують, що вищий вихід телят становить у тих первісток, у яких найменший міжотельний період. Згідно економічних вимог галузі, він повинен тривати 365 дні, тобто отримання одного теляти щороку. Результати моніторингу показують, що серед досліджуваних представниць найбільший міжотельний період був у первісток швіцької породи – 428 днів. При порівнянні з тваринами інших породних груп різниця становила від 14 до 54 дні. Найкращий результат мали помісні тварини симентальської породи, з тривалістю періоду між отеленнями 385 днів.

Плодючість корів характеризує і коефіцієнт відтворювальної здатності. Оптимальна величина його полягає у щорічному одержанні теляти від корови і становить від 0.9 до 1.0. Такий показник був зареєстрований у корів лебединської породи (0.93) та у помісей симентальської породи (0.92-0.93), тобто ці породні групи тварин мають найвищий показник репродуктивності.

Індекс плодючості, що характеризує відтворювальну здатність у піддослідних помісей симентальської породи становить 46.8, сумський внутрішньопородний тип – 0.49. Необхідно також зазначити, що вище наведені фактори поліпшення використання породних генотипів полягають ще у подовженні продуктивного використання цих тварин. Велике значення при належній оцінці відтворювальних якостей у піддослідних корів мають якісні показники нащадків.

Вітчизняні породи на сьогодні мають кращу репродуктивну функцію, оскільки у них зберігаються найкращі адаптивні основи, що передаються нащадкам.

Список використаних джерел

1. Бащенко М. Формування відтворної здатності у новостворених порід. Тваринництво України, 2000. №5-6. С.30-31.
 2. Буркат В.П., Гавриленко М.С. Вирощування ремонтних телиць у Канаді. К.: Асоціація «Україна», 1995. 18 с.
 3. Дохи Й. Простий метод визначення плодючості корів. Вісник угорської сільськогосподарської літератури, 1963. №3. С. 27.
 4. Коваль Т. Відтворна здатність корів за спадковістю. Тваринництво України, 2008. № 3. С. 21-23.
 5. Пабат В., Вінничук Д. Відтворна функція корів. Тваринництво України, 2001. № 1. С. 10-11.
 6. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. М.: Колос, 1969. 256 с.
 7. Пелехатий М.С., Шипота Н.М., Волківська З.О. та ін. Показники відтворювальної здатності та господарського використання корів різного походження і генотипів. Селекція: наук. виробн. бюлетень, 1998. Число п'яте. С. 82-83.
-

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ**

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**ФАКУЛЬТЕТ ТВАРИННИЦТВА ТА
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА ТА М'ЯСА**

НАУКОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТВАРИННИЦТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 95-річчю від дня народження доктора
сільськогосподарських наук,
професора, академіка УАН
Григорія Олександровича Богданова
6-7 березня 2025 р.**

Київ - 2025

УДК 636:001.8«XXV»(092)
М 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Наукові і технологічні виклики тваринництва у XXI столітті*», присвяченої 95-річчю від дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка УААН Г. О. Богданова, м. Київ, НУБіП України, 6-7 березня 2025 року. 192 с.

Матеріали конференції подано у авторській редакції.